

## מראי מקומות- חולין ל"א

מכנגד הצואר, א"כ גם ברישא י"ל דכמלא צואר היינו חוץ מן הצואר, ובאמת ר' זירא בא לפרש לשון המשנה, ולא כמו שציידנו בפשטות השאלה, דר' זירא רק בא להוסיף, ולא בא לפרש לשון המשנה, אלא אדרבה, בא לפרש לשון המשנה, דהיינו דהמלא צואר דקתני היינו מלבד מה שכנגד הצואר.

(ג) **אלא פשיטא, מלא צואר חוץ לשני צוארין- ע' ברשב"א** שהביא דאם אין בו אלא כמלא ב' צוארין בלבד, יש מי שאומר שהראשון פסול משום שלא היתה בו הולכה כשיעור, אבל השני מותר, שהרי יש לשני מלא צואר חוץ ממנו, וכ' דזהו דעת התוספות. אבל מהרמב"ן הביא ששניהם אסורים, דהואיל ושחיטתן כאחת, ודרס על כרחו בראשון, אף דורס בשני, דעל שנים העביד היד בשוה, וסיים הרשב"א דהראשון יותר נכון ועיקר.

(ד) **מחטא מאי- כ' הרמב"ן** שיש שפירשו דמיירי דשוחט באורך הסכין, אלא דכיון דראשה חד, א"כ דומה הוא לאיזמל שיש לו קרנים, דיש לחוש דבזעייא ברישא, משא"כ במחטא דאושכפי, דכיון שארוכה כסכין, שמא אין חוששין. אולם כ' הרמב"ן דאין זה הביאור (ע"ש לקושיותו), אלא פ"י דמחטא מאי, היינו שישחוט בחודא, ומוליך ומביא, וע"ז אמרי' דודאי מיבזע בזע. אבל מחטא דאושכפי מתודדת בצידה כסכין, ולכן שפיר יכול לשחוט בה.

(ה) **טעמא דנפלה, הא הפילה הוא, כשרה, ואע"ג דלא מיכוין- ומסקנת הגמ' הוא**

(א) **דמוזמין לי' לעפר דכולה פתקא- פרש"י**, או דהזמין העפר דכל הבקעה ממש, או דהי' העפר שם מעיקרא, אלא דמוזמנו בפה לכך. אולם ע' בתוס' לקמן (פג: ד"ה צריך), דכ' דעפר שלמטה אין צריך שיתן הוא, אלא דאם הי' שם מעיקרא סגי בכך, ומה דאי' הכא דמוזמני לי' לעפר, היינו דבמקום שהי' הקרקע קשה, הי' חופר, משום דבעינן עפר תיחוח (אבל אם הי' כבר שם, אין צריך לעשות כלום, ואף לא להזמינו בפה, כמבואר שם, דהביא דדברי רש"י דס"ל דצריך להזמינו בפה חולקים עליו).

(ב) **איבעיא להו, מלא צואר וחוץ לצואר כמלא צואר, וכו'- הק' הרמב"ן**, בשלמא אם הי' כוונתו למלא צואר חוץ לצואר, יש לבאר לשון המשנה כזה, דאם יש מלא צואר חוץ מן הצואר, שחיטתו כשרה, כיון שהולך אותו מלא צואר. אבל אם כוונתו דחוץ מצואר כל שהוא, הא לא קתני במתני' אלא כמלא צואר, ואיך שייך ללמוד במתני' דצריך להוסיף משהו מבחוץ. ותי' דאפשר דקס"ד דמלא צואר חושק קתני, דאיכא משהו מבחוץ. וע' בשטמ"ק שביאר ע"פ מש"כ רש"י, דשאלת הגמ' הי' במה שאמר ר' זירא. דהיינו, דכפשוטו לא בא זירא לפרש מה דאמר במתני' "כמלא צואר", אלא להוסיף, דמלבד מה דשנינו במתני' כמלא צואר, גם בעינן טפי יותר מזה. וע"ז שואל הגמ', כשאמר ר' זירא דצריך להוסיף על המלא צואר דקתני במתני', האם כוונתו דצריך להוסיף משהו, או דלמא דצריך להוסיף כמלא צואר. וע"ז פושט הגמ' דמדקתני בסיפא כמלא צואר, וזה ע"כ היינו חוץ

(ז) **עון כרת הותרה, איסור מיתה מיבעיא-** הק' הרשב"א, הא בכמה מקומות בנדה אמרי' לא שנו אלא לטהרות, אבל לבעלה מותרת. ותי' דשאני התם, שהם חומרות יתירות, ואם אסרי' לה לבעלה, ולכן אם מחמירין גם עליו, יש לחוש שמא לבו נוקפו ופורש [אף במקום שאין צריך להחמיר כלל], ולכן לה החמירו כ"כ. אבל כאן בנאנסה וטבלה לא שייך למימר הכי, ולכן שפיר הק' עון כרת הותרה, וכו'.

(ח) **מאי לאו אדם דומיא דכלים, וכו'-** הק' הצ"ח, למה צריך להא דאדם דומיא דכלים, הרי מכלים גופייהו יכול להוכיח דחולין לא בעי כוונה, דהא כלים לאו בני כוונה נינהו, ואפ"ה טהורים. ותי' דאיכא למימר דכיון דכלים לאו בני כוונה נינהו, אין צריכין כוונה [אע"פ דשייך כוונה ע"י בעליהם, כמבואר בהמשך הגמ', אבל כיון דבעצם לאו בני כוונה נינהו, י"ל דלא בעו כוונה, כ"נ בכונתו]. אבל אדם דבעל כוונה הוא, ה"א דצריך כוונה, ולכן צריכים להוכיח מאדם דוקא.

(ט) **גל שנתלש וכו' מ' סאה, ונפל על האדם ועל הכלים, טהורין- ע' בתורת הבית להרשב"א** (ד', ז', ל'). שהביא מה שהביא ר' תם ראי' מכאן דאף מעין צריך מ' סאה כדי לטבול בו אדם, מדלא מחלק בין אם הגל הוי מעין או לא. ומה דאי' במקואות דבמעין אפי' כל שהוא טובלין, היינו דוקא לענין טבילת כלים, ולא אדם.

(י) **מהו דתימא ליגזר משום חרדלית של גשמים-** ומה שאין טובלין בחרדלית של גשמים, פרש"י דהיינו משום דאין מ' סאה במקום א', ומה שהוא למטה ולמעלה אינו חיבור. וכ' תוס' דבחנם

דלשי' ר' נתן לא בעינן כוונה אף לחתיכה כלל. אולם, כ' הרא"ש (ח'), "ומיהו, בלא כוונת שם דבר אי אפשר, מדכתי' וזבחת, דהוי לכל הפחות כמו ועשית, וצריך להתכוין לשום דבר מעשה, ובענין אחר לא מקרי כח גברא". וע' בתבואות שור (ג', ז'), שהביא מש"כ הפרי חדש (ג', ג') דאולי אין כוונת הרא"ש אלא לאפוקי אם נפלה סכין מידו בלא כוונה, דאין כאן שום כח גברא כלל, דהא ממילא נפלה, אבל אי איכא כח גברא, אף שאין שם כוונה לשום דבר מעשה, כגון שנכשל רגלו בסכין והפילו, וזבחת קרינן ב'. וע"ש בתבוא"ש דתמה ע"ז, דהרא"ש ברור מללו דצריך איזה כוונה ממש, עכ"פ לשום מעשה. אלא שהביא מהתורת הבית להרשב"א (א', א', יא.), דבאמת משמע דלא כהרא"ש, דכ' דאפי' אם נפלה מכחו שלא בכוונה, שחיטתו כשרה. וכ' דעכ"פ צריך להיות מכוחו, אבל אם למשל הפילו גוי על הסכין, או נכשל ונפל על הסכין, ומכחו הלכה ושחטה, י"ל דמודה הרשב"א דלאו כוחו הוא.

(י) **אר"י א"ר טהורה לביתה... ור' יוחנן אמר אף לביתה לא טהרה- כ' הרמב"ן** (עמוד ב'), דמה דנח' רב ור"י בטבילה שלא בכוונה, ופליגי תנאי לענין שחיטה, היינו דוקא במצוות הללו, שהן מתירים ומכשירים דבר אחר, ואין עומדין בעצמן דבר שבחובה. אבל בשאר מצוות של חובה, אי בעי כוונה לצאת ולעבור לא מיירי כלל, אלא פלוגתא דתנאי ואמוראי הוא בסוף פסחים (קיד:) ובר"ה (כח:), ולא שייכי להנך שמעתתא כלל.

האחיעזר (יו"ד ד', א'), הא כ' תוס' לעיל (יג. ד"ה מנין) שיש ב' אופנים של מתעסק בקדשים, א', שהוא מתעסק כלפי המעשה שחיטה, וב', שסבור שהוא חולין. וא"כ, יש להק', אפי' אי נימא דחולין בעי כוונה לשם זביחה, מ"מ איצטריך קרא דמתעסק בקדשים פסול, דהיינו שצריך שידע דקרבן הוא ואינו חולין, דאינו ענין כלל לכונה דשחיטת חולין, וע"ש מש"כ לתרץ.

(ג) כשירדה להקר- פרש"י, ולא לטבול, ונפלה כולה לתוך המים. וע' בשטמ"ק, שהביא מהראב"ד דמיירי שירדה לרחוץ ולא לטבול כלל, אבל רחצה כל גופה בכיוון. וכ' השטמ"ק דרש"י לא פי' כן משום דלשון "נאנסה" לא משמע כן, ולכן פי' דנתכוונה לרחוץ קצת מגופה, ונפלה כולה למים [ויש לעי' אם נח' לדינא].

פרש"י כן, דאפי' אם הי' שם מ' סאה, מ"מ הא אינו מטהר, משום דמי גשמים אין מטהרין בזוחלין. וכ' הקהלות יעקב (טהרות נ"ב) ליישב שי' רש"י ע"פ מש"כ הביאור הגר"א (יו"ד ר"א, סק"ו וסקצ"א), דמה שאין מקוה מטהר בזוחלין, היינו משום דבמקוה צריך מ' סאה, וכיון דזוחלין אינם מחברין, א"כ ליכא צירוף מ' סאה. משא"כ מעין, דאין צריך שיעור מ' סאה לטהר, שפיר יכול לטבול שם אף שאין בה תורת חיבור [ודלא כדעת ר"ת שהבאנו לעיל, דס"ל דאף במעין צריך למ' סאה לאדם, ולדבריו צ"ל דמה שאין מקוה מטהר בזוחלין הוא מטעם אחר, וצ"ע]. וא"כ, י"ל דזהו כוונת רש"י, דמה שאינו מטהר בחרדלית הוא משום דאין בה מ' סאה, וכמו כל מקוה שאין מטהר בזוחלין (אולם כ' דרחוק לומר דזה הי' כוונת רש"י).

(א) שאין מטבילין באויר- ע' בכסף משנה (מקואות ט', י"ח) שכ' דאף דרש"י כאן לא ביאר למה אין מטבילין באויר, אבל ברש"י בחגיגה (יט.) מבואר דטעם הדבר הוא משום שלא אמרה תורה מקוה של אויר לטבילה. וביאר הכס"מ, דכיון דכתי' אך מעין ובור מקוה מים, והנך אין דרכן להיות באויר, לכן יש ללמוד דאין להטביל באויר. ותמה שם על מש"כ הרמב"ם שם דאין מטבילין באויר ק"ו מהא דאין מטבילין בזוחלין, ותמה הכס"מ, הא בים שפיר טובלין בזוחלין, וע"ש שהאריך בזה, וביאר דכוונת הרמב"ם לומר דגזירה דרבנן הוא שלא לטבול באויר, שלא יבא לטבול בזוחלין (היכא שזוחלין פסולין ע"ש היטב).

(ב) מדגלי רחמנא מתעסק בקדשים פסול, מכלל דחולין לא בעינן כוונה- הק'